

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voorgelegd over de geannoteerde agenda Telecomraad/ digitaal (informeel) op 14 en 15 oktober 2020, het verslag van een schriftelijk overleg over de geannoteerde agenda van de Telecomraad 5 juni 2020 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 814), het verslag van de informele Telecomraad van 5 juni 2020 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 816) en de antwoorden op de resterende vragen van de commissie over onder andere de geannoteerde agenda Telecomraad 5 juni 2020 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 817).

De voorzitter van de commissie,
Renkema

De adjunct-griffier van de commissie,
Van Tilburg

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II Antwoord/Reactie van de Staatssecretaris	6

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie danken de Staatssecretaris voor de toegezonden stukken. Deze leden hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de VVD-fractie delen de opvatting dat een innovatief databeleid een essentiële randvoorwaarde is voor de ontwikkeling van artificiële intelligentie (AI). Deelt de Staatssecretaris de mening dat voor een ondernemersklimaat, waarin nieuwe initiatieven op het gebied van AI ontplooid kunnen worden, niet alleen het databeleid van groot belang is, maar juist ook een solide digitale infrastructuur? Is de Staatssecretaris inmiddels van mening dat de digitale infrastructuur ook een belangrijke nutsfunctie heeft en om die reden niet alleen een zaak van de markt is, maar dat zij een rol moet vervullen in coördinatie en regie op dit onderwerp omdat het gaat om grote maatschappelijke en economische belangen? Zo ja, wat is de actuele stand van de aanleg van nieuwe internationale internetverbindingen met Nederland (zeekabels) en de bouw van nieuwe datacenters?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Nederlandse uitgangspositie is dat bij nieuwe instrumenten op het gebied van een «Eco-systeem van vertrouwen» consistentie met bestaande wettelijke kaders gewaarborgd dient te zijn en dat regelgeving geen onnodige regeldruk voor start-ups en midden- en kleinbedrijven (mkb) dient op te leveren. Deze leden delen deze opvatting. Kan de Staatssecretaris in dit verband een overzicht geven van de regelgeving en/of nieuwe instrumenten die in dit verband overwogen worden en de mate waarin zij aan de doelstelling van geen onnodige regeldruk voldoen? Welke mogelijke negatieve gevolgen van afhankelijkheid van poortwachtersplatforms vallen onder het bereik van het Digital Services Act (DSA)-pakket van de Europese Commissie? Op welke termijn zal de Europese Commissie wetgevende voorstellen ten aanzien van dit punt hebben gepubliceerd? Hoe ziet het vervolgtraject van het DSA-pakket eruit? Ziet dit pakket ook op het toekennen van waarde aan data bij fusies en overnames bij online platforms? Zo ja, wat is de positie van de Staatssecretaris ten aanzien van dit voorstel? Welke specifieke mededingingsregels worden volgens dit pakket aangepast om ervoor te zorgen dat de macht van poortwachtersplatforms meer in evenwicht wordt gebracht?

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het voornemen van het Duitse voorzitterschap om een gezamenlijke verklaring over een Europese Cloud federatie te ondertekenen. Deze leden begrijpen dat met deze Cloud federatie het Gaia-X-project bedoeld wordt. Zij hechten er waarde aan om te onderstrepen dat het van groot belang is dat Nederland aansluiting zoekt bij dit initiatief om de Nederlandse en de Europese digitale economie verder te versterken. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat zij dit inderdaad van plan is?

De leden van de VVD-fractie lezen in het verslag van het schriftelijk overleg over de geannoteerde agenda Telecomraad 5 juni 2020 dat de Staatssecretaris online platforms heeft opgeroepen om mee te helpen aan de bestrijding van misinformatie rond 5G en COVID-19. Heeft de Staatsse-

cretaris ook met deze platforms gesproken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan zij de conclusie van dit gesprek met de Kamer delen? Welke maatregelen hebben de platforms toegezegd te zullen nemen ter bestrijding van misinformatie?

De leden van de VVD-fractie vragen of de Staatssecretaris kan reflecteren op de tot dusver gehanteerde aanpak van de bestrijding van misinformatie rondom 5G en COVID-19. Is een inschatting te maken van de mate waarin de door het ministerie beschikbaar gestelde informatiebronnen de juiste personen weten te bereiken? Voert het ministerie actief beleid om de verspreiding van onjuiste informatie over 5G in het publiek-politieke domein, bijvoorbeeld in gemeenteraden, tegen te gaan? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geagendeerde stukken. Deze leden hebben daarover de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat het Duitse voorzitterschap voornemens is om tijdens de informele Telecomraad een beleidsdiscussie te voeren aan de hand van de twee bouwstenen uit het witboek AI van de Europese Commissie: het «Ecosysteem van excellentie» (ondersteuning van de ontwikkeling en acceptatie van AI) en het «Ecosysteem van vertrouwen» (een regelgevend raamwerk voor betrouwbare AI). Deze leden zijn bekend met het kabinetsstandpunt en de kabinetsinzet op dit punt. In haar brief schrijft de Staatssecretaris dat Nederland zich ervoor zal inzetten dat datadelen gestimuleerd wordt, bij voorkeur vrijwillig, en dat gebruikers grip op gegevens hebben. In het verleden heeft INNOPAY in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat onderzoek gedaan naar het bevorderen van datadelen in het mkb. De conclusie was toen dat de infrastructuur nog niet op orde was voor het op schaal en gestructureerd delen van data en dat belemmeringen voor het mkb vooral bewustwording zijn naast technische-, juridische- en operationele belemmeringen. Kan de Staatssecretaris een appreciatie geven van de huidige datadeel-infrastructuur in Nederland en de mate waarin belemmeringen voor het mkb inmiddels zijn opgelost? Hoe is opvolging gegeven aan het advies van INNOPAY voor een generiek afsprakenstelsel voor datadeelinitiatieven als basis van de digitale economie?

De leden van de CDA-fractie zijn verheugd dat de Europese Commissie, in lijn met de Nederlandse inzet, als onderdeel van het DSA-pakket met een voorstel komt waarmee vooraf kan worden ingegrepen bij grote platforms waar gebruikers nauwelijks omheen kunnen poortwachtersplatforms. Zij kijken uit naar de voorstellen op dit punt. Deze leden lezen dat gesproken zal worden over welke digitale technologieën en capaciteiten nodig zijn om een Europese digitale soevereiniteit te behouden of verkrijgen. Inzet van Nederland is enerzijds innovatie en ontwikkeling van digitale sleuteltechnologieën en anderzijds verankering van fundamentele rechten, veiligheid, cybersecurity en de mensgerichte benadering. Bestaat er een routekaart en tijdspad om Europese digitale soevereiniteit te bereiken? Wanneer zal de Europese Unie «digitaal soeverein» zijn?

De leden van de CDA-fractie lezen dat Nederland een mogelijke deelname aan de verklaring over een Europese Cloud federatie verkent. Onder welke voorwaarden zou Nederland deze verklaring kunnen steunen, en wanneer juist niet? Deze leden vragen naar de uitvoering van de aangenomen motie-Palland/Aartsen over consumentvriendelijke gebruikersvoor-

waarden voor digitale platforms (Kamerstuk 35 134, nr. 10). De Kamer zou voor zomer 2020 bericht ontvangen. Zij menen dat dit nog moet gebeuren. Wat is de stand van zaken hieromtrent?

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het haalbaarheidsonderzoek naar de toekomst van missiekritische breedbandcommunicatie in Nederland en de begeleidende brief van de Minister Justitie en Veiligheid (Kamerstuk 25 124, nr. 106). Deze leden lezen hierin dat het risico is dat nu niet met zekerheid gesteld kan worden dat er in 2025 een commercieel aanbod is vanuit operators op basis van een standaard die voldoet aan de eisen van de Nederlandse overheid, zoals op het gebied van functionaliteit, bandbreedte en beveiliging. Wat houdt dit risico in? De onderzoekers schetsen drie scenario's voor een toekomstige missiekritische communicatievoorziening en concluderen dat het scenario waarbij de overheid wel een eigen core-netwerk heeft en daarnaast gebruik maakt van de radionetwerken van één of meerdere Nederlandse operators haalbaar en het meest wenselijk is. Kan de Staatssecretaris aangeven wat verstaan wordt onder het core-netwerk en of de keuze voor dit scenario risico's met zich meebrengt, indachtig het debat over de beveiliging van het 5G-netwerk? De Minister Justitie en Veiligheid schrijft dat naar aanleiding van de brandstichting bij zendmasten in de zomer begonnen is met het extra beveiligen van C2000-masten, en dat naar verwachting eind oktober 2020 alle 526 masten beveiligd zijn. Worden andere masten ook extra beveiligd?

De leden van de CDA-fractie maken uit de voornoemde brief van de Minister Justitie en Veiligheid op dat met Duitsland gesprekken lopen over de TETRA-samenwerking in grensgebieden en de operationele samenwerking met België inmiddels vorm heeft gekregen. Deze leden zijn hier positief over en hopen dat de operationele samenwerking met Duitsland ook spoedig is gerealiseerd.

De leden van de CDA-fractie lezen in het verslag van de informele Telecomraad van 5 juni 2020 dat de Europese Commissie erop wijst dat het noodzakelijk is dat de aanpak van 5G in afzonderlijke lidstaten in lijn is met de 5G toolbox van de Europese Unie (EU). Is dit inmiddels in alle EU-lidstaten het geval is? De Financial Times berichtte onlangs dat Duitsland extra eisen gaat stellen aan het 5G-netwerk.¹ Wat is de reactie van de Staatssecretaris op dit bericht? Hoezeer zijn de stappen die Duitsland neemt een aanleiding om het Nederlandse beleid nog eens tegen het licht te houden? Wat is de stand van zaken van de uitrol van 5G in Nederland, de eisen daaraan en de beveiliging van de kritieke onderdelen? Op 2 september 2020 heeft de Gezondheidsraad het advies 5G en gezondheid uitgebracht. Is de Staatssecretaris bereid dit advies tijdens de Telecomraad onder de aandacht te brengen, mede in het kader van de vorig jaar aangenomen motie-Van den Berg c.s. over aandacht voor gezondheidsklachten door elektromagnetische velden en straling (Kamerstuk 24 095, nr. 489)?

De leden van de CDA-fractie lezen in antwoorden op de resterende vragen commissie over de geannoteerde agenda Telecomraad 5 juni 2020 dat er nog een termijn bekend is gemaakt wanneer het Europees parlement een positie gaat innemen op het brede onderwerp van 5G. Is deze termijn er inmiddels al wel bekend?

¹ Financial Times, 30 september 2020, Germany crackdown set to exclude Huawei from 5G rollout (<https://www.ft.com/content/35197477-acef-4429-a1d8-71743ee8d8e3>)

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Telecomraad/digitaal op 14 en 15 oktober 2020 en hebben nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie zijn wat betreft het DSA-pakket benieuwd naar de Nederlandse inzet en hoe Nederland gaat zorg dragen dat Nederlandse ambities en geleerde lessen die actueel zijn in de Kamer rond digitalisering, meegenomen worden in de Telecomraad. Kan de Staatssecretaris ook toelichten in hoeverre bedrijven, ondernemers en burgers meegenomen worden in de totstandkoming? Deze leden zijn verheugd met de aandacht voor digitalisering in de Staat van de Unie 2020. Is al bekend wanneer de wetgevingsvoorstellen voor een gegevenswet, voor digitale heffing en voor een Europese E-ID worden verwacht in de Telecomraad?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Telecomraad van 14 en 15 oktober en de overige documenten. Deze leden hebben daarbij de volgende vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie zien dat er met de ex-ante regelgeving voor grote online platforms een poging gedaan wordt om gelijk speelveld te creëren op de Europese markten voor digitale diensten. Deze leden steunen de Staatssecretaris in het pleidooi voor een aanvullende bevoegdheid op Europees niveau en zijn verheugd dat de Europese Commissie hierin mee lijkt te gaan. Dit kan ervoor zorgen dat er ingegrepen kan worden wanneer grote platforms een te grote macht krijgen. Zij vragen of deze inzet ook op steun kan rekenen in de Telecomraad.

De leden van de GroenLinks-fractie horen naar aanleiding van het debat op 7 september 2020 over de Wet toeristische verhuur woonruimte graag hoe de Staatssecretaris zich inzet om aanvullende verplichtingen voor platforms actief in de toeristische verhuur op te kunnen leggen onder de DSA.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben in de beantwoording van hun vragen over de vorige Telecomraad van 5 juni 2020 kunnen lezen dat de Staatssecretaris het van belang vindt dat er een duidelijk en goed toegankelijk klachtenmechanisme bij platforms moet zijn wanneer klanten bezwaar willen maken tegen content online. De Staatssecretaris stelt dat het moeilijk is om te bepalen of één Europese faciliteit wenselijk is en zegt dat er ook alternatieven zijn als het opleggen van minimumvereisten voor klachtenmechanismes. Hoe denken andere lidstaten hierover?

De Staatssecretaris stelt ook dat klachtenmechanismen zullen worden beoordeeld op effectiviteit en laagdrempeligheid. In hoeverre zal de Staatssecretaris die beoordeling ook op andere factoren baseren, zoals transparantie, hoor en wederhoor en de bescherming van vrijheid van meningsuiting online? Wat is de laatste stand van zaken wat betreft het tegengaan van illegale content en desinformatie in discussies over de DSA? Vindt u dat er meer gedaan moet worden om illegale content van online platforms te weren? Kan de Staatssecretaris in haar antwoord ook meenemen wat zij vindt van het rapport van de European Regulators Group on Audiovisual Media Services (ERGA) dat stelt dat bedrijven zelf niet genoeg in staat zijn om desinformatie te bestrijden?

De leden van de GroenLinks-fractie brachten al eerder naar voren dat zij erg benieuwd zijn naar het krachtenveld in de Telecomraad voor wat betreft de DSA. Deze leden begrijpen heel goed dat gezien de situatie, het voorzitterschap de afgelopen Telecomraad prioriteit gaf aan andere onderwerpen, maar nu het weer op de agenda staat horen zij graag hoe het krachtenveld eruitziet. In hoeverre worden de voorgenomen plannen van de Europese Commissie in het DSA-pakket gedeeld? Loopt de behandeling in de Telecomraad van het DSA-pakket nog steeds volgens plan? Betekent dit dat de Europese Commissie deze naar verwachting nog steeds op 2 december 2020 zal presenteren? De Staatssecretaris benoemt in haar antwoorden op de vragen in het vorige schriftelijk overleg dat er in wetgeving zoals de DSA rekening gehouden moet worden met ongewenste effecten als gevolg van het verdienmodel van digitale platforms en bijbehorende algoritmen. De Staatssecretaris zegt dat het belangrijk is om deze verdienmodellen goed te begrijpen. In hoeverre doet de Staatssecretaris of de Europese Commissie hier onderzoek naar? Zou dit onderzoek met de Kamer gedeeld kunnen worden?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse naar de Staat van de Unie-toespraak van Ursula von der Leyen geluisterd. Hierin kwam naar voren hoe deze tijd het Europees digitale decennium moet worden. Deze leden zijn benieuwd hoe de Staatssecretaris naar deze toespraak heeft geluisterd. Zij vragen hoe de Staatssecretaris balans tussen innovatie en fundamentele rechten ziet. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het juist de kracht van de EU is dat hun digitale soevereiniteit, net als Von der Leyen stelde in haar toespraak, in beginsel gebaseerd is op het recht op privacy, connectiviteit en de vrijheid van meningsuiting?

II Antwoord/Reactie van de Staatssecretaris